

Кресь Олена Вікторівна

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

студентка 3 курсу спеціальності «Право»

Науковий керівник: Безклубий Ігор Анатолійович,

доктор юридичних наук, професор

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УРБООЕКОЛОГІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

Будь-яке місто має бути зручним та безпечним для праці та відпочинку громадян. Останнім часом можна спостерігати зникнення рівноваги між природними та міськими ландшафтами, але урбанізація є явищем, що незмінно супроводжує людство. Цей процес породив цілу низку соціально-економічних та екологічних проблем, які в багатьох випадках погрожують здоров'ю та існуванню міського населення в цілому.

За останніми даними Державної служби статистики 69,2 % наявного населення України проживає в містах [3], деякі з яких потерпають від складної екологічної ситуації. Серед основних проблем міст можна виокремити хімічне забруднення (прісної води промисловими стічними водами, пестицидами, нафтопродуктами; повітря – викидами промислових та комунальних підприємств, вихлопами транспортних засобів), фізичне (шумове, теплове, запилення твердими частинками, замулювання водоймищ), біологічне (викиди в довкілля речовин органічного походження, що сприяють поширенню збудників гострих інфекційних та хронічних захворювань) та радіаційне забруднення [4, с.248].

Урбоекологія – комплекс містобудівних, медико-біологічних, географічних, економічних і технічних наук, які в рамках екології людини вивчають взаємодію виробничої і невиробничої діяльності людини з навколишнім середовищем на території населених місць і їх систем [5, с.12].

Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави [1]. Серед численної кількості

нормативно-правових актів в цій сфері можна виокремити Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», Закон України «Про землеустрій», Закон України «Про охорону атмосферного повітря», Закон України «Про охорону земель», Повітряний кодекс України, Водний кодекс України, Земельний кодекс України, Лісовий кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші.

Майже в кожному нормативно-правовому акті в даній сфері український законодавець наголошує на необхідності охорони природного середовища, разом з тим встановлює мізерну відповідальність за порушення норм. Як приклад можна навести статтю 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, в якому сказано, що за забруднення і засмічення вод, порушення водоохоронного режиму на водозборах, яке спричиняє їх забруднення, водну ерозію ґрунтів та інші шкідливі явища тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за введення в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без споруд і пристроїв, що запобігають забрудненню і засміченню вод або їх шкідливому діянню, - накладення штрафу на посадових осіб від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [2]. Очевидно, що сплатити такий штраф порушнику буде набагато дешевше, аніж встановити відповідний очисний пристрій.

Водночас, аналізуючи екологічну ситуацію міст Німеччини необхідно зазначити, що близько 50 років тому ця держава мала одну з найгірших екологій в світі, рухаючись до екологічної катастрофи. Здоров'я міського населення почало суттєво погіршуватись і влада пішла на кардинальні реформи в галузі екології. Так, в 70-і роки створюється потужна інформаційна база та приймаються деякі закони, що мали на меті зниження екологічних навантажень та попередження появи нових. Пізніше, охорона навколишнього природного середовища закріплюється в Основному Законі ФРГ [7]. На сьогодні створено Федеральний

Закон «Захист навколишнього природного середовища» [6], який являє собою цілу систему добре впорядкованих нормативно-правових актів для усіх сфер захисту оточуючого середовища. Слід зазначити, що держава витрачає шалені кошти на попередження та підтримання міської екології та екології в цілому. Німеччина має слугувати яскравим прикладом державної політики в сфері охорони довкілля, завдяки якій за такий відносно нетривалий час в річках, які раніше називали стічними канавами Європи можна сміливо ловити рибу, повітрям, яким фізично майже неможливо було дихати, дихається вільно, а населення не потопає в смітті. Попри це, Німеччина не зупиняється на досягнутому і щороку зменшує кількість викидів вуглекислого газу в атмосферне повітря.

Так, зважаючи на приклад Німеччини, можна запропонувати наступні підходи у вирішенні екологічних проблем великих міст, виокремивши наступні завдання:

- підвищення екологічної самосвідомості громадян;
- використання на транспортних засобах спеціальних моторних мастил, впровадження каталітичних перетворювачів палива, що призвело б до зменшення викидів та витрат пального;
- жорсткий контроль за якістю пального;
- забезпечення максимально можливого перевезення пасажирів на електротранспорті (метрополітен, тролейбус, трамвай) – продовження або проведення нових систем ліній;
- ефективне використання, збереження та відновлення ґрунтів: з одного боку, реабілітацію забруднених ділянок і шкідливих змін ґрунту, з іншого – превентивний захист ґрунту від забруднення;
- збереження і розвиток лісів, їх довгострокове використання – обов'язок для всіх власників лісу в певні терміни здійснювати посадки лісу до тих пір, поки не буде здійснено природне лісовідновлення в повній мірі;
- створення сучасної системи водопостачання та водовідведення;
- чітке виокремлення обов'язків органів виконавчої влади та комунальних підприємств;

- підвищення відповідальності за невиконання норм;
- підтримання принципу обов'язкової оплати держави за електрику, виробленої на основі відновлюваних джерел енергії, що призвело б до стрімкого зростання у використанні альтернативних джерел, а як результат - стрімкого зниження кількості викидів вуглекислого газу в атмосферне повітря.

Безперечно, вирішення екологічних проблеми міст є надзвичайно важливим для життєдіяльності кожного громадянина, до покращення умов слід підходити комплексно, а у вже екологічно занедбаних містах – до кожного індивідуально. Попри незчисленну кількість існуючих нормативно-правових актів необхідно розробити якісно нову та добре систематизовану юридичну та інформаційну базу, яка б дала змогу об'єктивно та оперативно розподіляти зусилля у вирішенні екологічних проблем та їх попередження як на міському, так і на державному рівнях в цілому.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-х [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Державна служба статистики. Населення [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Кучерявий В. П. Урбоекологія: підручник / В. П. Кучерявий. – Львів: Вид-во «Світ», 2001. – 440 с.
5. Франчук Г. М. Урбоекологія і техноекологія : підручник / Г. М. Франчук, О. І. Запорожець, Г. І. Архіпова. – Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2011. – 496 с.
6. Bundesnaturschutzgesetz (BNatSchG) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.gesetze-im-internet.de/bnatschg_2009/

7. Paragraf 20a Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_20a.html